

Основні показники діяльності у сфері охорони промислової власності України за 9 місяців 2016 року

Ірина БЕРЧІЙ,

головний фахівець відділу економіки та статистики інтелектуальної власності Укрпатенту, м. Київ

У сучасному економічному просторі винахідницька активність є одним з головних показників інноваційного розвитку держави, а інтелектуальна власність стає найважливішим пріоритетом, джерелом прогресивних рішень, які забезпечують раціоналізацію сучасного виробництва, роблять більш комфортним життя людей. Важливим джерелом інформації про стан і тенденції науково-технічного розвитку є статистичні дані.

Протягом 9 місяців 2016 року зберігалась тенденція зростання активності у поданні заявок на об'єкти промислової власності. Кількість заявок на корисні моделі зроста майже на 14 %, на промислові зразки майже на 17 %, знаки для товарів і послуг за національною процедурою більше ніж на 27 %. При цьому кількість заявок на винаходи зменшилась майже на 8 %, спостерігається знач-

не падіння кількості заявок на знаки для товарів і послуг за міжнародною процедурою (на 30 %) (табл. 1, рис. 1).

Динаміка надходження заявок на винаходи від національних та іноземних заявників наведена на рис. 2. Кількість заявок від іноземних заявників зменшилась майже на 16 %, а їх частка у загальній кількості заявок на винаходи становила 45 %, що на 4,6 % менше порівняно з відповідним періодом 2015 року. Переважна більшість іноземних заявок на винаходи (близько 90% від загальної кількості) подається за процедурою РСТ. За національною процедурою подано лише 142 іноземні заявки.

Лідерами серед іноземних країн залишаються заявники США, Швейцарії, Німеччини, ними подано 711 заявок, або майже 53 % від загальної кількості іноземних заявок. При цьому

Таблиця 1.
Показники надходження заявок на ОПВ за 9 місяців 2012-2016 років

Об'єкти промислової власності	2012	2013	2014	2015	2016	2016 у % до 2015
<i>Усього надійшло</i>	<i>35 712</i>	<i>39 672</i>	<i>32 808</i>	<i>33 557</i>	<i>37 323</i>	<i>111,2</i>
Винаходи	3 659	3 984	3 586	3 253	2 998	92,2
Корисні моделі	7 617	7 555	7 104	6 167	7 009	113,7
Промислові зразки	1 301	2 888	2 051	1 418	1 656	116,8
Знаки для товарів і послуг	23 135	25 245	20 067	22 719	25 660	112,1
<i>за національною процедурою</i>	<i>16 915</i>	<i>17 784</i>	<i>13 889</i>	<i>16 980</i>	<i>21 619</i>	<i>127,3</i>
<i>за міжнародною процедурою</i>	<i>6 220</i>	<i>7 461</i>	<i>6 178</i>	<i>5 739</i>	<i>4 041</i>	<i>70,4</i>

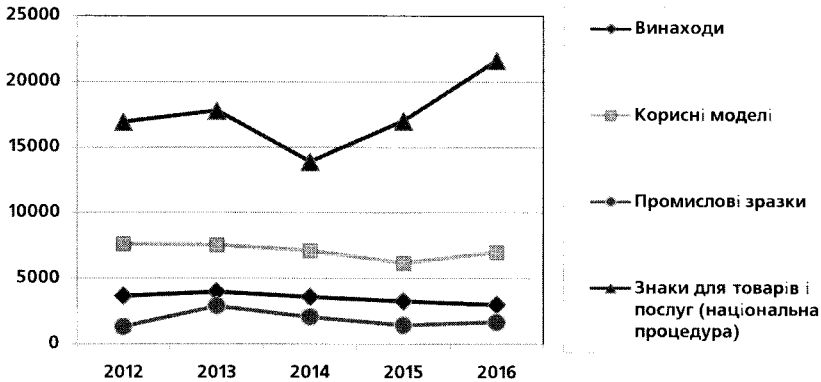


Рисунок 1. Динаміка надходження заявок на ОПВ за 9 місяців 2012-2016 років

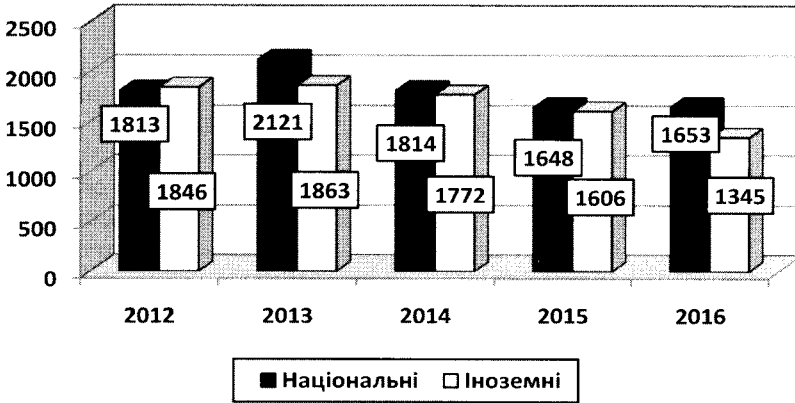


Рисунок 2. Динаміка винахідницької активності заявників

кількість заявок від заявників США скоротилася на 26% (363 заявки проти 492), Німеччини – на 23% (170 заявок проти 222). Кількість заявок з країн ЄС скоротилась на 20% і становила 42%.

У таблиці 2 наведено розподіл заявок на винаходи, поданих національними та

іноземними заявниками за основними технічними напрямками.

Найбільша кількість заявок, поданих національними заявниками за 9 місяців 2016 року, належить до напрямів «Хімія» і «Машинобудування» – майже 33% і більше 27%, відповідно; понад 21%

Таблиця 2. Розподіл заявок на винаходи, поданих за 9 місяців 2012-2016 років, за основними технічними напрямками

	Національні заявники					Іноземні заявники				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
У % до загальної кількості										
Електротехніка	11,8	8,9	8,9	9,8	9,8	5,7	6,5	6,9	6,0	5,9
Прилади	18,5	19,8	19,8	22,8	21,4	3,7	5,3	4,6	4,1	3,5
Хімія	33,0	32,4	35,6	30,3	32,8	65,2	62,8	62,7	65,2	63,9
Машинобудування	28,1	32,1	27,8	29,8	27,3	18,4	17,9	15,8	16,8	14,9
Інші галузі	8,6	6,8	7,9	7,3	8,7	7,0	7,5	10,0	7,9	11,8

Основні показники діяльності у сфері охорони ПВ України за 9 місяців 2016

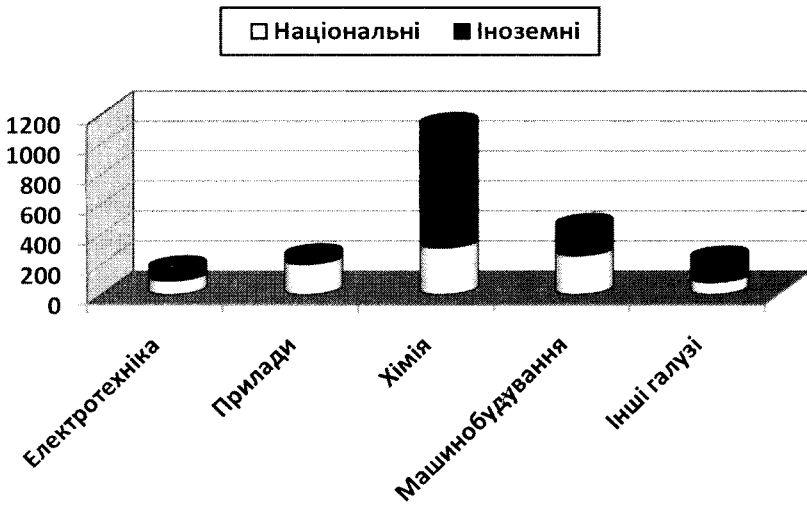


Рисунок 3. Напрями винахідницької активності

заявок – до напрямку «Прилади» (рис. 3). Серед заявок у галузі машинобудування переважають напрями «Двигуни, насоси турбіни», «Спеціальні машини» і «Транспорт», у галузі хімії – напрями «Лікарські препарати», «Матеріали металургія», «Хімічна сировина», «Харчова хімія», «Хімічні технології» та «Біотехнологія», у галузі «Прилади» – «Медична техніка» та «Вимірювання».

Аналіз розподілу іноземних заявок за основними технічними напрямами свідчить, що майже 64 % від їх загальної кількості належать до напрямку «Хімія», майже 15 % – «Машинобудування», понад 11 % – «Інші галузі». Серед заявок у галузі «Хімія» переважають напрями: «Органічна тонка хімія» (більше 27 %), «Лікарські препарати» (майже 24 %), «Біотехнологія» (майже 13 %) та «Хімічна сировина» (більше 11 %). У галузі «Машинобудування» переважають напрями: «Спеціальні машини» (більше 28

%), «Транспорт» (майже 13 %) та «Двигуни, насоси турбіни» (майже 16 %).

Аналіз винахідницької активності національних заявників свідчить про те, що національні заявники продовжують надавати перевагу патентуванню корисних моделей. Їх частка у загальній кількості поданих за 9 місяців заявок на винаходи і корисні моделі склала майже 81 % (табл. 3).

Порівняно з аналогічним періодом 2015 року майже на 22 % зросла активність національних заявників-юридичних осіб у поданні заявок на винаходи та корисні моделі (табл. 4).

Найбільш активними серед заявників-юридичних осіб, як і у попередні роки, були організації, які належать до галузей «Наука» і «Освіта». За дев'ять місяців 2016 року ними подано майже 4,9 тисячі заявок на винаходи і корисні моделі, або майже 88 % від загальної кількості поданих заявок (рис. 4).

Таблиця 3.

Надходження заявок на винаходи та корисні моделі від національних заявників за 9 місяців 2012-2016 років

	2012	2013	2014	2015	2016	2016 у % до 2015
Усього	9 284	9 560	8 823	7 730	8 595	111,2
Винаходи	1 813	2 121	1 814	1 647	1 653	100,4
Корисні моделі	7 471	7 439	7 009	6 083	6 942	114,1

Таблиця 4.

Подання заявок на винаходи та корисні моделі національними заявниками-юридичними особами за 9 місяців 2012-2016 років

	2012	2013	2014	2015	2016	2016 у % до 2015
Усього	5 887	5 584	5 570	4 537	5 523	121,7
Корисні моделі	4 874	4 429	4 593	3 745	4 652	124,2
Винаходи	1 013	1 155	977	792	871	110,0

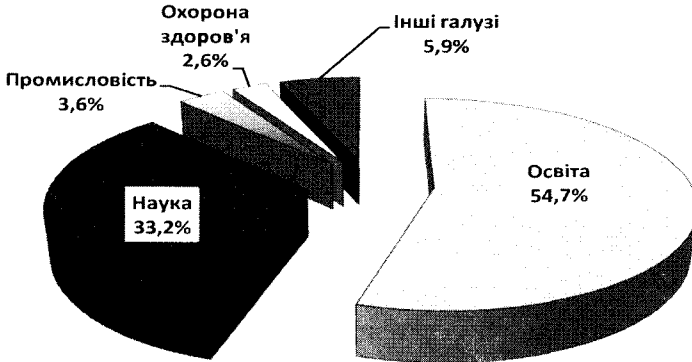


Рисунок 4. Розподіл заявок на винаходи і корисні моделі за видами економічної діяльності заявників (9 місяців 2016 року)

До організацій з високими показниками винахідницької активності належать заклади освіти і наукові організації, підпорядковані Міністерству освіти і науки України, Міністерству охорони здоров'я України, Міністерству аграрної політики і продовольства України, Національній академії наук України, Національній академії медичних наук

України, Національній академії аграрних наук України.

Слід зазначити, що спостерігається тенденція зменшення питомої ваги заявок на винаходи у загальній кількості заявок, поданих науковими організаціями (рис. 5).

Протягом 9 місяців 2016 року спостерігалось незначне зростання винахід-

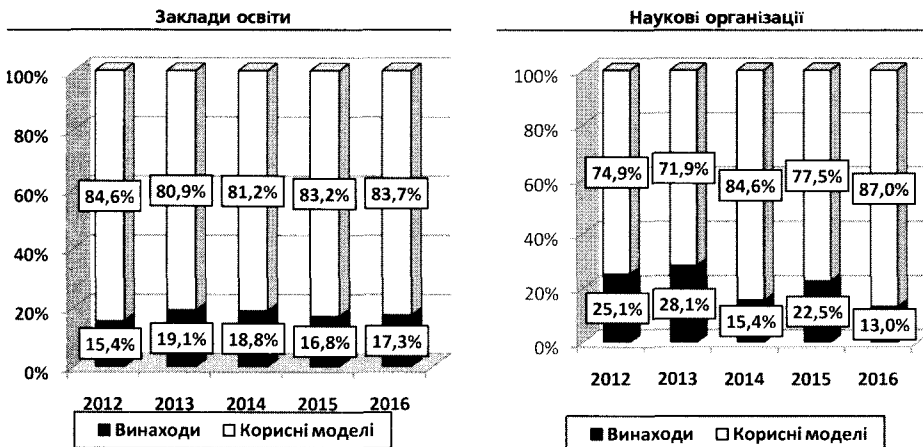


Рисунок 5. Співвідношення заявок на винаходи і корисні моделі у загальній кількості заявок, поданих закладами освіти і науковими організаціями

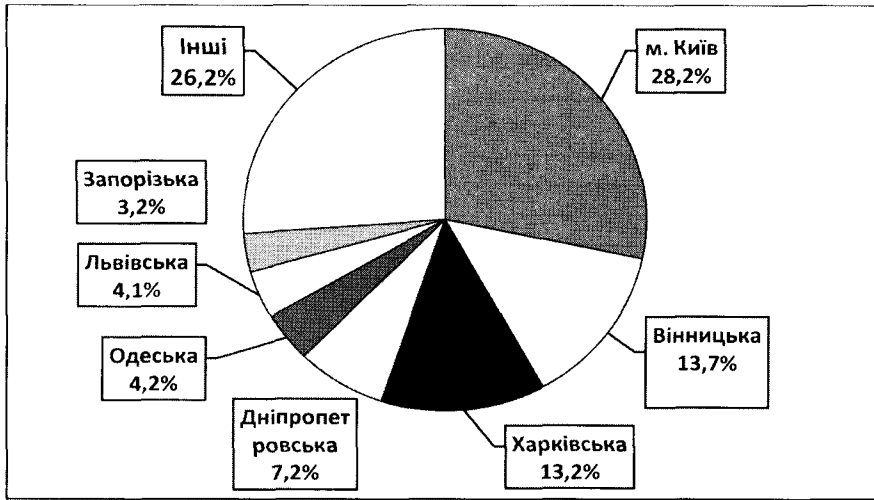


Рисунок 6. Розподіл заявок на винаходи та корисні моделі за регіонами (9 місяців 2016 року)

ницької активності в промисловості, так, промисловими підприємствами подано 197 заявок на винаходи і корисні моделі (проти 158 у попередньому році), що становить майже 4 % у загальній кількості поданих заявок. Найбільш активними були підприємства з виробництва машин та устаткування, хімічної та нафтохімічної промисловості, металургії та гумових і пластмасових виробів.

Аналіз винахідницької активності національних заявників у регіональному розрізі свідчить про те, що найбільш активними протягом аналізованого періоду були заявники з Вінницької, Харківської, Дніпропетровської, Львівської, Одеської, Запорізької областей і м. Київ, ними подано понад 74 % від загальної кількості заявок на винаходи та корисні моделі (рис. 6).

Аналізуючи динаміку надходження заявок на промислові зразки за 9 місяців 2016 року, слід зазначити, що кількість заявок на промислові зразки зростає майже на 17 % порівняно з відповідним періодом 2015 року, переважно за рахунок зростання активності національних заявників. Частка заявок від іноземних заявників залишається незначною й становить 12 % від загальної кількості заявок на промислові зразки (табл. 5).

Найбільш активними серед іноземних країн були заявники зі Швеції (65 заявок), Російської Федерації (50 заявок), Естонії (12 заявок), Кіпру та Франції (по 9 заявок).

Кількість заявок на знаки для товарів і послуг з урахуванням міжнародної процедури становить понад 69 % у загальній кількості поданих заявок на ОПВ (табл. 1).

Таблиця 5.

Надходження заявок на промислові зразки за 9 місяців 2012-2016 років

	2012	2013	2014	2015	2016	2016 у % до 2015
Усього надійшло	1 301	2 888	2 051	1 418	1 656	116,8
від національних заявників	1 057	2 434	1 522	1 228	1 453	118,3
від іноземних заявників	244	454	529	190	203	106,8

Таблиця 6.

Надходження заявок на знаки для товарів і послуг
за 9 місяців 2012-2016 років

	2012	2013	2014	2015	2016	2016 у % до 2015
Усього надійшло	23 175	25 245	20 067	22 719	25 660	112,9
За національною процедурою	16 915	17 784	13 889	16 980	21 619	127,3
від національних заявників	13 306	14 147	11 019	14 509	18 964	130,7
від іноземних заявників	3 609	3 637	2 870	2 471	2 655	107,4
За міжнародною процедурою	6 220	7 461	6 178	5 739	4 041	70,4

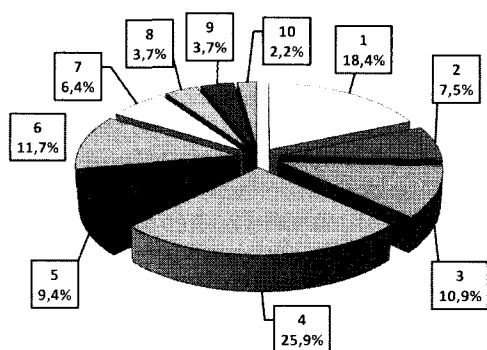
Протягом 9 місяців 2016 року загальна кількість заявок на знаки для товарів і послуг за національною процедурою збільшилася практично на 13 % за рахунок зростання активності національних заявників. Порівняно з аналогічним періодом минулого року на фоні незначного зростання кількості заявок від іноземних заявників за національною процедурою майже на 30 % зменшилася кількість заявок, поданих за міжнародною процедурою (табл. 6). Відповідно, частка заявок від іноземних заявників зменшилася, порівняно з попереднім

роком, з 36 % до 26 %.

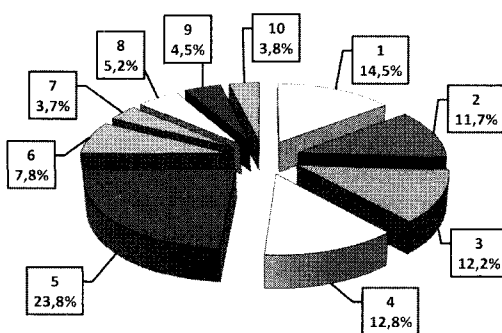
Лідерами у поданні заявок на знаки для товарів і послуг серед іноземних заявників були заявники зі США (796 заявки), Німеччини (740), Швейцарії (605), Китаю (423), Франції (408), Кіпру (377), Російської Федерації (296), Італії (290) та Великої Британії (266 заявок).

Аналіз статистичних даних щодо розподілу заявлених знаків за видами діяльності відображає насиченість ринку товарами та послугами і дає можливість відстежити інтенсивність та напрями інновацій у товарній сфері (рис. 7).

Національні заявники



Іноземні заявники



- 1 – Сільськогосподарська продукція та послуги
- 2 – Текстильні вироби
- 3 – Наукові дослідження, інформаційні та телекомунікаційні технології
- 4 – Управління, зв'язок, нерухоме майно та фінансові операції
- 5 – Фармацевтика, здоров'я, косметика
- 6 – Дозвілля, освіта, навчання
- 7 – Будівництво, інфраструктура
- 8 – Домашнє обладнання
- 9 – Перевезення та логістика
- 10 – Хімічні продукти

Рисунок 7. Розподіл заявлених за національною процедурою знаків за видами діяльності (9 місяців 2016 року)

Основні показники діяльності у сфері охорони ПВ України за 9 місяців 2016

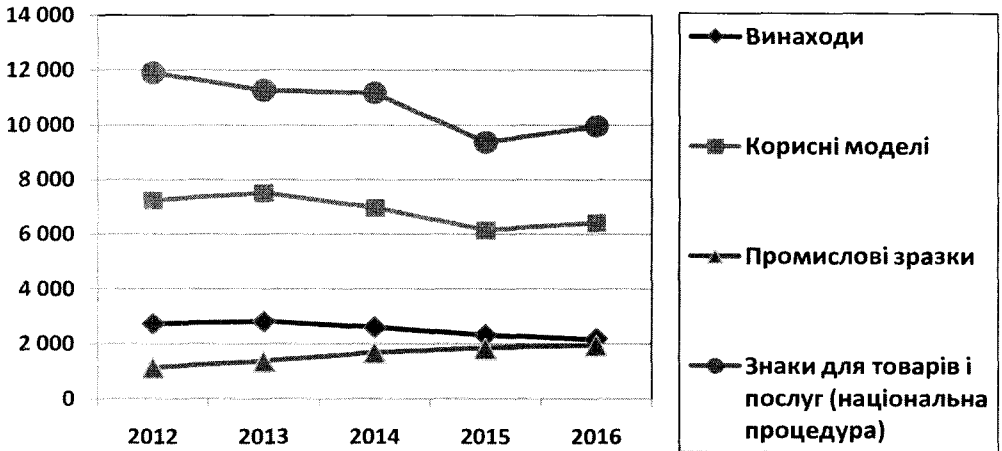


Рисунок 8. Динаміка реєстрації охоронних документів на ОПВ за 9 місяців 2012-2016 років

Порівняно з аналогічним періодом 2015 року загальна кількість зареєстрованих охоронних документів збільшилася на 20 % за рахунок внесення 3069 географічних зазначень, які охороняє Україна відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, до Державного реєстру України. Кількість зареєстрованих патентів на корисні моделі збільшилася на 4 %, патентів на промислові зразки – на 6 %, свідоцтв на знаки для товарів і послуг – на 6 %. Кількість зареєстрованих патентів на винаходи зменшилася на 6 % (рис. 8).

Станом на 1.10.2016 усього до Державних реєстрів внесено 481 576 охоронних документів, з них: 117 501 патент на винаходи; 110 262 патенти на корисні моделі; 33 103 патенти на промислові зразки; 217 557 свідоцтв на знаки для товарів і послуг з урахуванням розділе-

них реєстрацій; 13 свідоцтв на топографії ІМС; 3 111 кваліфікованих зазначень походження товарів; 29 свідоцтв на право використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів.

Проведений статистичний аналіз у сфері охорони промислової власності свідчить про недостатню ефективність державної політики щодо стимулювання та сприяння розвитку новаторства і винахідництва в Україні. Необхідно приймати відповідні закони, розробляти комплексні програми, різнобічні державні механізми щодо підтримання інноваційної діяльності. Адже, як показує світовий досвід, саме держава має бути основним джерелом фінансування наукових досліджень та ініціювати перенесення перспективних розробок на стадію виробництва, особливо, коли це зумовлено інтересами національної оборони і промислової політики.